

اهمیت منطقه‌گرایی در توسعه هتل‌های ساحلی بندرانزلی

بهادر سیگارچی صومعه‌سرای^۱، حمزه غلامعلی‌زاده^۲، مجتبی پوراحمدی^۳

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی معماری، دانشکده معماری و هنر، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

^۲ استادیار گروه معماری، دانشکده معماری و هنر، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

^۳ استادیار گروه معماری، دانشکده معماری و هنر، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

چکیده

این پژوهش به بررسی و تبیین نقش حیاتی رویکرد منطقه‌گرایی در فرآیند طراحی، ساخت و بهره‌برداری از هتل‌های واقع در مناطق ساحلی بندرانزلی پرداخته است. هدف اصلی این تحقیق شناسایی ابعاد مختلف تأثیر منطقه‌گرایی بر پایداری زیست‌محیطی، اجتماعی و اقتصادی، بهبود کیفیت تجربه میهمان و تقویت هویت مکانی در پروژه‌های هتلداری ساحلی می‌باشد. مطالعه حاضر با استفاده از روش‌های کتابخانه‌ای و مرور نظام‌مند ادبیات علمی موجود در حوزه‌های مرتبط شامل معماری منطقه‌گرا، توسعه پایدار، گردشگری ساحلی و مطالعات هتلداری، به گردآوری و تحلیل اطلاعات مورد نیاز پرداخته است. نتایج به‌دست‌آمده از این مرور نشان می‌دهد که منطقه‌گرایی در توسعه هتل‌های ساحلی بندرانزلی از اهمیت اساسی برخوردار است. این رویکرد با تأکید بر استفاده هوشمندانه از مصالح و تکنیک‌های ساخت بومی، که مقاوم در برابر شرایط اقلیمی خاص ساحلی (مانند رطوبت، نمک و تابش خورشید) هستند، و طراحی متناسب با اقلیم، به کاهش مصرف انرژی، افزایش طول عمر بنا و حفظ اکوسیستم‌های حساس ساحلی کمک کرده و پایداری زیست‌محیطی را ارتقا می‌بخشد. علاوه بر این، منطقه‌گرایی با الهام از الگوهای معماری سنتی، فرهنگ و هنرهای بومی، فضاهایی اصیل، متمایز و با هویت قوی خلق می‌کند که تجربه میهمان را غنی‌تر کرده و حس تعلق به مکان را در او تقویت می‌نماید. این امر به تمایز هتل در بازار رقابتی و افزایش رضایتمندی میهمانان منجر می‌شود. همچنین، استفاده از منابع و نیروی کار محلی به تقویت اقتصاد منطقه کمک می‌کند. در نهایت، نتیجه‌گیری می‌شود که منطقه‌گرایی نه تنها برای پایداری و انطباق عملکردی، بلکه برای ایجاد ارزش افزوده فرهنگی، اقتصادی و تضمین توسعه مسئولانه و موفق هتل‌ها در مناطق ساحلی بندرانزلی، یک ضرورت راهبردی محسوب می‌گردد.

واژه‌های کلیدی: منطقه‌گرایی، هتل‌های ساحلی، توسعه پایدار، معماری منطقه‌گرا، گردشگری ساحلی، هویت مکانی، مصالح بومی، بندرانزلی.

^۱ این مقاله مستخرج از پایان نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول با عنوان طراحی هتل کنار دریا در بندر انزلی با رویکرد منطقه‌گرایی است که با راهنمایی نویسندگان دوم و سوم در دانشگاه گیلان انجام گرفته است.

۱- مقدمه

در دنیای امروز، با رشد جمعیت و شهرنشینی و تغییر در الگوی زندگی، نیاز به تفریح و مسافرت بیش از پیش حس می شود. از این رو، توجه به طراحی مراکز گردشگری، به ویژه هتل ها، ضروری بوده و به عنوان یک عامل مهم در راستای حیات اجتماعی و فرهنگی شهرها به شمار می آید. توجه به رویکردهای خاص معماری و طراحی می تواند به موفقیت این مراکز در جذب گردشگران یاری رساند (قنبری نژاد ناصری و همکار، ۱۳۹۹ ص ۱۵). با توجه به اهمیت رویکردهای خاص معماری و طراحی مراکز گردشگری در جذب گردشگران، بایستی به مناطق ساحلی که از پربارترین و پویاترین نقاط فعالیت های گردشگری شهری در جهان به شمار می روند، توجه ویژه ای داشت. در این مناطق، سرمایه گذاری در ساخت فضاهای انسانی، به ویژه در زمینه خدمات گردشگری، به سرعت در حال افزایش است. طی سه دهه اخیر، توسعه خدمات اقامت، به خصوص هتل ها، به گونه ای بوده است که فضای شهرهای ساحلی را با چالش های رقابتی مکانی و فضایی مواجه نموده است (زیاری و همکار، ۱۳۹۸ ص ۱۴۵). استفاده از اطلاعات محلی در فرآیند طراحی معماری تأسیسات اقامتی جهت افزایش جذابیت و پایداری میراث فرهنگی، می تواند بسیار موثر باشد. همچنین، الهام گیری از معماری منطقه ای در طراحی هتل ها به عنوان روشی مؤثر در ترویج، حفظ و استمرار معماری سنتی شناخته می شود (Ceylan et al, 2024 P 1713). اهمیت این موضوع به حدی است که تعامل بین میراث معماری و شکل گیری هویت، به موضوعی جذاب برای تحقیقات علمی تبدیل شده است. هنر معماری سنتی به عنوان یک عنصر مهم در میراث فرهنگی، نه تنها ویژگی های خاص هر منطقه را نشان می دهد، بلکه ابعاد فرهنگی، تاریخی و اجتماعی عمیقی را نیز در خود دارد. این ارتباط می تواند به ما کمک کند تا بهتر درک کنیم چگونه معماری می تواند هویت یک جامعه را شکل دهد و حفظ کند (Cao et al, 2024 P 2).

۲- ادبیات تحقیق

۲-۱- تاریخچه رویکرد منطقه گرایی

مفهوم منطقه گرایی ابتدا در سال ۱۹۲۵ توسط لوئیس مامفورد مطرح شد، اما نظریات مرتبط با این اصطلاح و تفسیر آن قدمتی فراتر از آن دارد. به عنوان مثال، واگنر نزدیک به پایان قرن نوزدهم اظهار کرد: معماران در کشورهای مختلف از اشکال مختلف با معانی گوناگون در توصیف «مراکز نبوغ» استفاده می کنند (اکبری و همکاران، ۱۳۹۶ ص ۳۳۲). با توجه به این پیشینه، واژه «منطقه گرایی» از اواخر قرن هجده به یکی از نظریه های بنیادین در زمینه نقد معماری تبدیل شده است. اگرچه مقوله منطقه گرایی از منظر تاریخی پیش از مدرنیسم مطرح شده، اما با ظهور مدرنیسم و تسلط تفکر جدایی سوژه از ابژه، این پرسش مطرح شد که چگونه می توان در چنین محیطی و از یک دیدگاه بیرونی، به هویت فرهنگی توجه کرد و آن را حفظ نمود (ذوقی حسینی و همکاران، ۱۴۰۲ ص ۳۸۶). بر این اساس، در دهه ۱۹۸۰ و اوایل دهه ۱۹۹۰، موضوع منطقه گرایی به ویژه در حوزه معماری، توجه ویژه ای را به خود جلب کرد. در این دوره، چشم انداز منطقه گرایی انتقادی یا پسامدرن نظری را ارائه می داد که به فانتزی های نوستالژیک مدرن و ریشه های مختلف معماری دیکانستراکشن ارج می نهاد و از نظریه زبان شناسی اروپایی الهام می گرفت. با این حال، از اواسط دهه ۱۹۹۰، موضوع منطقه گرایی با چالش هایی مواجه شد. بسیاری از شخصیت های برجسته این حوزه، از جمله کنت فرامپتون، الکساندر زونیس و لیان لفاویر، به موضوعات دیگری روی آوردند. همچنین، روزه هدی، یکی از پیشگامان منطقه گرایی انتقادی، در ادامه مسیر حرفه ای خود به مسائل و چالش های پیچیده تری پرداخت (فیض آبادی، ۱۳۹۵ ص ۶). همچنین، مینته د سیلوا، معمار برجسته سریلانکایی نیز، با اعتقاد به تلفیق بهترین ویژگی های معماری سنتی و مدرن، راهی نوین در معماری منطقه ای گشود. او بر این باور بود که این رویکرد می تواند به معماری ای منجر شود که نه تنها با نیازهای معاصر سازگاری داشته باشد، بلکه ریشه در فرهنگ و تاریخ منطقه نیز داشته باشد (Thake, 2024 P 14). با وجود این تحولات، و با اینکه بیش از نیم قرن از گسترش جدی این نگرش معاصر در غرب

می‌گذرد، مفاهیم مرتبط با منطقه گرایی در دو دهه گذشته توجه محققان و پژوهشگران ایرانی را به خود جلب کرده است (رشیدزاده، ۱۴۰۰ ص ۱).

۲-۲- ویژگی‌های معماری منطقه‌گرا

مفهوم منطقه‌گرایی، بر ویژگی‌های منحصر به فرد هر منطقه از جمله اقلیم، فرهنگ، تاریخ و فناوری تأکید دارد. تنوع رویکردها در مطالعات منطقه‌گرایی، نشان‌دهنده پیچیدگی و گستردگی این مفهوم است. یکی از روش‌های دسته‌بندی این رویکردها، توجه به الگوهای مرتبط با معماری منطقه‌گرا است. این الگوها می‌توانند بر اساس عوامل مختلفی همچون اقلیم، شکل، تاریخ، زمان، فضا، فرهنگ و جامعه دسته‌بندی شوند. (Hosseini et al, 2023 P 39) منطقه‌گرایی به دنبال احیای عناصر و ویژگی‌هایی است که مدرنیسم از معماری حذف کرده است. به عبارت دیگر، این رویکرد سعی دارد تا ارتباط و تداوم بین شکل‌های ساختمانی معاصر و گذشته را در یک مکان مشخص برقرار کند. هدف آن حفظ هویت فرهنگی و تاریخی هر منطقه در فرآیند طراحی و ساخت است (فیض آبادی، ۱۳۹۵ ص ۵). در واقع، معماری‌های منطقه‌ای متنوع که ابعاد فرهنگی، اجتماعی و فولکلور خاص هر منطقه را منعکس می‌کنند، می‌توانند تأثیرات متفاوتی بر هویت ساکنان داشته باشند. این نوع معماری‌ها به عنوان نمایندگان ویژگی‌های محلی، قادرند خودپنداره‌هایی مرتبط با خاطرات تاریخی و فرهنگی خاص را در افراد ایجاد کنند. تحقیقات نشان می‌دهد که معماری منطقه‌گرا نه تنها ارزش‌های فرهنگی بلکه آداب و رسوم اجتماعی هر منطقه را نیز به تصویر می‌کشد. ترکیب سنت‌های محلی با ویژگی‌های فرهنگی و منحصر به فرد در معماری، به شکل‌گیری هویت متمایز و خاص هر منطقه کمک می‌کند. (Cao et al, 2024 P 2) توانایی معماری منطقه‌گرا در پاسخگویی به نیازهای انسانی در ابعاد مختلف، به عنوان یکی از ویژگی‌های کلیدی این نوع معماری شناخته می‌شود. بر اساس این تعاریف، معماری منطقه‌گرا عمدتاً بر ویژگی‌های فیزیکی یک منطقه تمرکز دارد. عواملی نظیر توپوگرافی، خط آسمان، مصالح، رنگ و بافت از جمله این ویژگی‌ها هستند. ارتباط بین معماری و اقلیم به نوعی شبیه به رابطه نوزاد و آغوش مادر است؛ مانند نسبت هر گیاه با خاک و محیطی که در آن رشد می‌کند. در این معنا، آغوش، خاک و اقلیم، نماد حیات و سرزندگی هستند و نبود آن‌ها نشان‌دهنده زوال و مرگ است (محمدی و همکار، ۱۳۹۵ ص ۱۲۰۸). با توجه به این موارد، اصول طراحی با رویکرد منطقه‌گرایی به عوامل مختلفی وابسته است. اصولی که باید در طراحی با رویکرد منطقه‌گرایی به آن‌ها توجه نمود عبارتند از: «ویژگی‌های فرهنگی، اجتماعی، تاریخی و اقتصادی کاربران ساختمان‌ها که نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری هویت آن دارد»

• عناصر تشکیل‌دهنده بافت شهری، از جمله خیابان‌ها، میداين، کوچه‌ها و مغازه‌ها

• تنوع شرایط اقلیمی از جنگل‌های انبوه تا بیابان‌های خشک، و گرما و سرما

• شیوه زندگی ساکنین، نیازها و عادات روزمره آنان، و همچنین درک و برداشت آن‌ها از فضاهای زندگی و تعاملاتشان با آن (قنبری نژاد ناصری و همکار، ۱۳۹۹ ص ۱۷).

شکل ۱- منطقه گرایی در معماری منبع: نگارنده

۳-۲- هدف معماری منطقه گرا

منطقه‌گرایی به‌عنوان یک جنبش از دهه ۱۹۶۰ شکل گرفته است. این جنبش در عرصه معماری، واکنشی طبیعی به تسلط فرهنگ غربی محسوب می‌شود و هدف کلی آن، طراحی سریع بناهای مشابه در شهرهای کشورهای در حال توسعه است. منطقه‌گرایی به‌ویژه در کشورهایی با ویژگی‌های خاص منطقه‌ای، که به فرهنگ محلی، اقلیم و فناوری زمان خود وابسته است، رشد یافته است. هدف اصلی این جنبش، احیای عناصر متمایز به‌منظور ایجاد هویت در معماری است (Kalsum et al, 2024 P 272). این در حالی است که منطقه‌گرایی به‌عنوان یک رویکرد انتقادی، به مقابله با همگن‌سازی جهانی و نادیده گرفتن تفاوت‌های فرهنگی می‌پردازد و بر اهمیت حفظ و احیای ویژگی‌های بومی هر منطقه تأکید می‌کند. این نظریه چارچوبی را برای حفظ هویت و اصالت مکان‌ها فراهم می‌آورد و به مقابله با یکنواختی و استانداردسازی در معماری می‌پردازد. به‌علاوه، منطقه‌گرایی در معماری به‌عنوان نتیجه‌ای از فرآیند مدرن‌سازی شناخته می‌شود و دیگر نمی‌توان آن را صرفاً واکنشی در برابر مدرنیته تلقی کرد. (Hosseini et al, 2023 P 39) از جمله اهداف جزئی معماری منطقه گرا می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- احیای بافت‌های تاریخی برای مقاصد گردشگری و اقتصادی
- حفظ بافت تاریخی و ادامه روح این فضا
- شناخت روش‌های برقرار کردن ارتباط بصری یکپارچه میان بناها
- تداوم هویت و خاطرات جمعی از جمله خاطره‌های ساکنین در گذر زمان
- آگاهی طراحان از این نکته که هر سبکی یا روشی که انتخاب می‌کنند، نتیجه کارشان به عنوان بخشی از یک زمینه کلی‌تر مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.
- درک عمیق‌تر از زمینه و ماهیت تداوم بصری (قنبری نژاد ناصری و همکار، ۱۳۹۹ ص ۱۷).
- ایجاد تنوع در عین سود بردن از مزایای جهانی (بایزیدی و همکاران، ۱۳۹۶: ۲۲).

- طراحان، صرف نظر از سبک کاری خود—چه انقلابی و چه محافظه کارانه—بدانند که آثارشان به عنوان بخشی از یک زمینه وسیع تر مورد سنجش و ارزیابی قرار می گیرد (هژبریان، ۱۴۰۰ ص ۶۱).

برای دستیابی به این اهداف، ضروری است که تعادل بین ارزش های مختلف منطقه گرایی پایدار و تمامی ارکان معماری پایدار—شامل ابعاد زیست محیطی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی—در نظر گرفته شود. این پارامترها نه تنها مستقل از یکدیگر نیستند، بلکه در واقع مکمل یکدیگر نیز هستند (Hosseini et al, 2023 P 42).

شکل ۲- منطقه گرایی در معماری منبع: نگارنده

۲-۴- مولفه های معماری منطقه گرا

معماری منطقه گرا رویکردی است که بر پایه پاسخگویی عمیق به بستر و محیط اطراف شکل می گیرد. مولفه های اصلی این سبک شامل استفاده هوشمندانه از مصالح بومی و در دسترس منطقه برای کاهش هزینه و همخوانی با طبیعت، توجه دقیق به شرایط اقلیمی (مانند نور خورشید، باد، باران و دما) برای بهینه سازی مصرف انرژی و ایجاد آسایش درون ساختمان، احترام و بهره گیری از سنت ها، الگوهای ساخت و ساز و فرهنگ بومی منطقه، و در نهایت ایجاد حس تعلق و هویت مکانی قوی است که بنا را جزئی از محیط اطراف خود نشان می دهد. این رویکرد تلاش می کند تا با ادغام عملکرد، زیبایی و پایداری، معماری ای خلق کند که ریشه در مکان خود داشته باشد.

شکل ۳- مولفه های معماری منطقه گرا گیلان منبع: نگارنده

۵-۲- گردشگری

گردشگری شامل نظریه و عمل سفر، به علاوه فعالیت هایی است که به جذب، اسکان و سرگرمی گردشگران مربوط می شود. این حوزه همچنین شامل کسب و کارهایی است که به برگزاری تورها و برنامه های سفر می پردازند (Albughdadi, 2022). به طور کلی، توریسم و گردشگری به معنای تمایل به استفاده از فضا در اوقات فراغت با انگیزه ها و اهداف متفاوت است. این مفهوم در واقع شامل جریانی از سرمایه، افراد، فرهنگ و تعاملات میان آن هاست که تأثیرات متعددی در فضای جغرافیایی به جا می گذارد (هژبریان، ۱۴۰۰ ص ۵۶). صنعت گردشگری مانند سایر فعالیت های اقتصادی و اجتماعی، دستخوش تحولات عمده ای شده است که ناشی از پیشرفت های علمی و تکنولوژی است. با این حال، گردشگری و توریسم همچنان به عنوان یک عامل کلیدی در توسعه اقتصادی کشورها مورد استفاده قرار می گیرد و از آن برای ایجاد درآمد و اشتغال بهره برداری می شود (قنبری نژاد ناصری و همکار، ۱۳۹۹ ص ۲۱). در نهایت، گردشگری فرایندی است که با بهبود کیفیت زندگی میزبانان، تأمین نیازهای بازدیدکنندگان و حفظ منابع طبیعی و انسانی در ارتباط است. این تعامل به ایجاد تعادل بین نیازهای جامعه محلی و خواسته های گردشگران کمک می کند (اکبری و همکاران، ۱۳۹۶ ص ۲).

۶-۲- مجموعه گردشگری

مجموعه ای از واحدها که خدمات مربوط به اقامت گردشگران و همچنین خدمات توریستی و تفریحی را ارائه می دهند، تحت عنوان تأسیسات توریستی تفریحی شناخته می شوند. انواع مختلف این تأسیسات شامل هتل، متل، مهمانسرا، مسافرخانه، مهمان پذیر، پانسیون، هتل آپارتمان، اردوگاه جهانگردی، کمپینگ، مجتمع های توریستی و ویلا یا آپارتمان های شخصی

می‌باشد(محمدی و همکار، ۱۳۹۵: ۱۲۱۱). این بخش از امکانات رفاهی، به عنوان محصولی بنیادی، نقشی حیاتی در پشتیبانی از صنعت گردشگری ایفا نموده و اقامت، در کنار جاذبه ها، دسترسی و امکانات رفاهی، عنصری اساسی و جدایی ناپذیر در صنعت گردشگری به شمار می رود (Primadewi et al, 2021 P 273). در واقع، این مجموعه ها، به عنوان مقاصد جامع شناخته می شوند که برای ارائه تجربه های جامع لوکس و منحصر به فرد برای گردشگران و بازدیدکنندگان طراحی شده اند(Chu et al, 2024 P 2).

۷-۲- گردشگری ساحلی

گردشگری ساحلی نوعی خاص از گردشگری است که از منابع منحصر به فرد و متنوع موجود در مناطق ساحلی بهره می برد. این منابع شامل سواحل شنی، آب و هوای آفتابی، منابع آبی، مناظر طبیعی، حیات دریایی و زمینی متنوع، آثار فرهنگی و تاریخی، و زیرساخت های موجود می باشد. با گذشت زمان، این نوع گردشگری به یک بازیگر عمده در اقتصاد جهانی تبدیل شده است و به سبب سودآوری و رشد سریع خود محبوبیت بسیاری یافته است. (Amaeze et al, 2024 P 8) علاوه بر این، مناطق ساحلی به دلیل ترکیب زیبای دریا، ساحل و محیط آرام، همواره مورد توجه مردم قرار داشته اند. کیفیت این مناطق، به عنوان عامل اصلی جذب گردشگران، نقش مهمی در موفقیت گردشگری ساحلی ایفا می کند(بابایی الیاسی و همکاران، ۱۴۰۲ ص ۱۱۰). فعالیت های گردشگری ساحلی را می توان به دو گروه اصلی تقسیم کرد:

- فعالیت های وابسته به طبیعت، از جمله ماهی گیری، شنا، آفتاب گیری، غواصی، قایق رانی و اسکی روی آب و سایر فعالیت های مشابه؛

- فعالیت های وابسته به تسهیلات انسان ساخت، از جمله خرید، تفریح، استفاده از رستوران ها، پارک های ساحلی، پلاژها و هتل های ساحلی، سینماهای روباز و سایر موارد مشابه(بابایی الیاسی و همکاران، ۱۴۰۲ ص ۱۱۱).

این تنوع در فعالیت ها نشان می دهد که گردشگری ساحلی می تواند به طور همزمان، هم پاسخگوی نیازهای مختلف گردشگران باشد و هم منبع درآمدی برای مقصد گردشگری. از این رو، این صنعت به دلیل سودآوری قابل توجه و افزایش رقابت بین المللی برای دسترسی به این درآمدها، در مناطق مختلفی از جمله اروپا حتی در مقاصد اشباع نیز به دنبال جذب گردشگران بیشتر است. این امر معمولاً از طریق انجام فعالیت های جدید تحقق می یابد. با این حال، با توجه به ظرفیت های محدود این مناطق، این تلاش ها می تواند به آثار منفی قابل توجهی بر محیط زیست و میراث تاریخی و فرهنگی مقاصد گردشگری منجر شود(سقائی و همکاران، ۱۴۰۰ ص ۱۲۸).

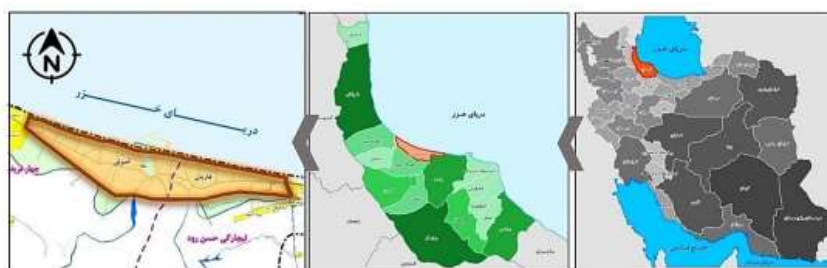
۸-۲- طراحی هتل

بدون شک، مسافران با هر انگیزه و مقصدی نیازمند محلی برای اقامت، استراحت و آسایش هستند. به همین دلیل، محل اقامت نقش بسیار مهم و تأثیرگذاری در صنعت گردشگری ایفا می کند(کیانی سلمی و همکاران، ۱۳۹۸ ص ۱۶۶). در این راستا، هتل ها به عنوان مراکز اقامتی موقت، نقش مهمی در توسعه صنعت گردشگری ایفا می کنند و امکان اقامت موقت برای مسافران را فراهم می سازند. همچنین، آن ها بستر انجام فعالیت های دیگر نظیر کسب و کار، درمان، فعالیت های ورزشی و زیارت های مذهبی را نیز فراهم می کنند(Larysa et al, 2024 P 15). واژه هتل از واژه فرانسوی «Hôtel» گرفته شده است، اما ریشه آن به زبان لاتین بازمی گردد. واژه لاتین «Hospital» در گذشته به معنای اتاقی در یک خانه رومی بود. رائل شروت در کتاب خود درباره هتل ها، ریشه کهن تر این کلمه را به افسانه های یونان باستان نسبت می دهد (فعالی و همکار، ۱۴۰۰ ص ۱۳۹). به طور مشابه، معادل های فارسی این واژه شامل کاروانسرا، مهمانخانه، مهمان پذیر، زائرسرا و مسافرخانه است. این نوع مکان ها، صرف نظر از درجه و کیفیت خدماتشان، در سراسر دنیا دارای پیشینه ای چندین هزار ساله هستند(قربانی پارام، ۱۴۰۲ ص ۶۱۷۶). یکی از راه کارهای بهبود وضعیت جامعه و جلوگیری از فراموشی هویت شهرها، ایجاد شرایطی برای تشویق به مسافرت است. در این راستا، باید به فکر ساخت مکان هایی برای اقامت مسافران بود، که هتل ها یکی از این مکان ها به شمار می آیند. در

این میان، معماری نقش بسزایی در طراحی هتل‌هایی دارد که نه تنها باید کارکرد مناسبی داشته باشند، بلکه باید با فرهنگ، اقتصاد، اقلیم و معیشت اهالی آن منطقه نیز هماهنگ باشند. تجربه نشان داده است که انسان‌ها در فضاهایی که هویت آن‌ها را زنده نگه می‌دارد، احساس بهتری دارند (قنبری نژاد ناصری و همکار، ۱۳۹۹ ص ۱۶). با این وجود، هتل‌ها به عنوان نمونه‌های بارز معماری مدرن، در مواجهه با چالش‌های طراحی آسیب‌پذیرترین بخش این سبک محسوب می‌شوند. این بناها به دو دسته کلی تقسیم می‌شوند: هتل‌های شهری و هتل‌های حومه‌ای. با توجه به اهمیت حفظ جریان مداوم گردشگران و افزایش درآمد، طراحی هتل‌ها معمولاً بر زیبایی‌شناسی بصری تأکید دارد و در بسیاری از موارد، توجه به بافت فیزیکی محیط را نادیده می‌گیرد. این رویکرد به‌ویژه در هتل‌های واقع در مرکز شهرها مشهود است، جایی که ساختمان‌ها به دنبال ایجاد یک هویت بصری یکپارچه هستند و در نتیجه، ارتباط چندانی با ویژگی‌های خاص سایت شهری برقرار نمی‌کنند. مشابه سایر ساختمان‌های مدرن، پاسخگویی هتل‌ها به بافت پیرامون‌شان غالباً محدود به ویژگی‌های عملکردی و برنامه‌ریزی شده ساختمان می‌شود. به عبارت دیگر، فرم ساختمان به عنوان پاسخی مستقیم به نیازهای کاربری آن شکل می‌گیرد. ورودی اصلی، آرایش پنجره‌ها و سایر عناصر معماری نمادهای این نوع ساختمان‌سازی هستند و هویت بصری هتل را شکل می‌دهند. نماهای این ساختمان‌ها به‌عنوان نمادهای بصری هتل‌ها، تصویری کلیشه‌ای و یکسان از این نوع بناها ارائه می‌دهند (Jon-Nwakalo, 2018 P 14). با این حال، فضای داخلی هتل‌ها نیز اهمیت ویژه‌ای دارد؛ زیرا محیط‌هایی هستند که به کاربران این امکان را می‌دهند تا هویت مکان را شکل دهند و در عین حال تجربه‌ای تماتیک یا مفهومی ایجاد کنند که در خاطراتشان از هتل ماندگار شود (Altan et al, 2024 P 7). بر این اساس، هتل‌ها باید به عواملی توجه کنند که به بهبود ارتباط با مشتریان و گردشگران کمک کند و موجب ایجاد پیوندی پایدار با آن‌ها شود. بدین ترتیب، هتل‌ها می‌توانند علاوه بر تقویت برند خود، وفاداری مشتریان و سودآوری را تضمین کرده و ادامه حیات خود را نیز تأمین کنند (دانشمند و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۴۵).

۹-۲- بندر انزلی

شهر بندر انزلی، مرکز شهرستان انزلی، در ۴۰ کیلومتری شمال غربی رشت و ۳۷۰ کیلومتری شمال غرب تهران واقع شده است. این شهر از سه سمت به دریای کاسپین، تالاب انزلی و کانال‌هایی که تالاب را به دریا متصل می‌کنند، محدود است. مرز ساحلی شهر با دریای کاسپین حدود ۱۴ کیلومتر طول دارد. بندر انزلی شامل دو بخش اصلی انزلی (شبه جزیره) و غازیان (جزیره) است و جمعیت آن طبق سرشماری ۱۳۹۵، ۱۱۸،۵۶۴ نفر اعلام شده است.

شکل ۴- موقعیت شهر بندر انزلی منبع: (حسن زاده دباغی و همکاران، ۱۴۰۲: ۱۵۷)

بندر انزلی یکی از شهرهای تاریخی و توریستی ایران است که دارای بناهای تاریخی و جاذبه‌های فرهنگی متعددی می‌باشد. در زیر جدولی از برخی از مهم‌ترین بناها و المان‌های تاریخی این شهر به همراه ویژگی‌های آن‌ها ارائه شده است:

جدول ۱- بررسی ویژگی ها و المان های معروف بندر انزلی منبع: نگارنده

نام بنا/ المان	نوع	ویژگی های خاص
ساختمان قدیم شهرداری	معماری تاریخی	معماری زیبا به سبک اروپایی، برج ساعت
پل قدیمی انزلی	پل تاریخی	یکی از نمادهای شهر، ارتباط دهنده دو طرف رودخانه
موزه انزلی	موزه	نمایش آثار تاریخی و فرهنگی منطقه
فانوس انزلی	المان تاریخی	نماد بندر، طراحی زیبا و چشم نواز، نقطه عطفی برای کشتی ها
بازار قدیمی انزلی	بازار تاریخی	فضایی سنتی با فروشگاه ها و دستفروشان

یکی از مهم‌ترین بندرهای شمال کشور		بندر و مکان تاریخی	بندرگاه انزلی
-----------------------------------	--	-----------------------	---------------

استفاده از المان‌های تاریخی و فرهنگی بندر انزلی در طراحی هتل‌ها می‌تواند به جذب گردشگران و حفظ هویت محلی کمک شایانی کند. به عنوان مثال، الهام‌گیری از معماری ساختمان‌های تاریخی مانند شهرداری می‌تواند به طراحی نماهای هتل کمک کند. استفاده از مصالح سنتی و فرم‌های معماری محلی، همراه با کاشی‌کاری‌های زیبا و رنگی مشابه با بناهای تاریخی، جلوه‌ای جذاب به هتل خواهد بخشید. در فضاهای عمومی و لابی هتل، قرار دادن آثار هنری و عکاسی‌های تاریخی از بندر انزلی و المان‌های آن، می‌تواند حس و حال محلی را به مهمانان منتقل کند. همچنین، استفاده از صنایع دستی و مصنوعات محلی در دکوراسیون داخلی هتل، بر جذابیت آن می‌افزاید. طراحی باغ‌ها و فضاهای سبز با الهام از باغ‌های ایرانی و استفاده از گیاهان بومی منطقه، می‌تواند فضایی دلپذیر و آرامش‌بخش برای مهمانان ایجاد کند. همچنین، ایجاد حیاط‌های مرکزی با طراحی شبیه به خانه‌های تاریخی انزلی، به هتل جلوه‌ای سنتی خواهد بخشید. رستوران‌های هتل می‌توانند با ارائه منوی غذاهایی که شامل غذاهای سنتی و محلی بندر انزلی باشد، تجربه‌ای دلپذیر برای مهمانان فراهم کنند. برگزاری کارگاه‌های صنایع دستی و هنرهای سنتی نیز می‌تواند فرصتی برای مهمانان باشد تا با فرهنگ محلی آشنا شوند. استفاده از فانوس انزلی به عنوان یک المان خاص می‌تواند به طراحی فضاهای خاص در هتل کمک کند؛ به عنوان مثال، ایجاد یک فضای باز با فانوس‌های مشابه یا استفاده از نورپردازی‌هایی که یادآور این المان تاریخی باشد. علاوه بر این، هتل‌ها می‌توانند با ارائه تورهای محلی برای بازدید از بناهای تاریخی و جاذبه‌های طبیعی بندر انزلی، تجربه‌ای کامل و جذاب برای مهمانان فراهم کنند. با به کارگیری این ایده‌ها، هتل‌ها نه تنها می‌توانند به عنوان مکانی برای اقامت عمل کنند، بلکه به عنوان یک نقطه جذب فرهنگی و تاریخی در بندر انزلی شناخته شوند و به حفظ و ترویج فرهنگ و تاریخ محلی کمک نمایند.

۳- بحث و نتیجه‌گیری

اهمیت رویکرد منطقه‌گرایی در توسعه هتل‌های ساحلی بندرانزلی، فراتر از یک انتخاب صرفاً زیبایی‌شناختی، به یک ضرورت راهبردی و چندوجهی تبدیل شده است که ابعاد زیست‌محیطی، فرهنگی، اقتصادی و تجربه‌ی میهمان را در بر می‌گیرد. مناطق ساحلی با اقلیمی خاص و چالش‌برانگیز شامل رطوبت بالا، نمک، تابش شدید خورشید و وزش بادهای قوی مواجه هستند. منطقه‌گرایی با بهره‌گیری از دانش بومی و استفاده از مصالح محلی مقاوم، امکان طراحی و ساخت بناهایی را فراهم می‌آورد که در برابر عوامل فرسایشی پایدارتر بوده و با کاهش نیاز به سیستم‌های سرمایشی و گرمایشی غیرفعال، مصرف انرژی را بهینه‌سازی کرده و ردپای اکولوژیکی پروژه را کاهش می‌دهد. هتل‌های ساحلی که بر اساس اصول منطقه‌گرایی طراحی می‌شوند، با الهام از معماری سنتی و الگوهای زندگی بومی، تجربه‌ای اصیل و منحصر به فرد برای میهمانان فراهم می‌کنند. این رویکرد حس تعلق و ارتباط عمیق‌تری با مقصد را در میهمان ایجاد کرده و به حفظ و ترویج هویت فرهنگی محلی کمک می‌کند. به این ترتیب، هتل‌ها قادرند خود را از رقبا متمایز نمایند. استفاده از مصالح و نیروی کار بومی، علاوه بر کاهش هزینه‌های حمل و نقل، به تقویت اقتصاد محلی و ایجاد تجربه‌ای متمایز منجر می‌شود. این امر جذابیت هتل را افزایش داده و به پایداری کسب و کار در بلندمدت کمک می‌کند. توسعه هتل‌های ساحلی بر پایه اصول منطقه‌گرایی به معنای خلق فضاهایی است که نه تنها از نظر عملکردی بهینه و پایدار هستند، بلکه به اکوسیستم و فرهنگ منطقه احترام می‌گذارند و تجربه‌ای غنی

و معنادار برای میهمانان فراهم می‌آورند. در عصر گردشگری مسئولانه و پایدار، این امر از اهمیت حیاتی برخوردار است. برای تحقق این اهداف، در فرآیند برنامه‌ریزی و طراحی هتل‌های ساحلی، انجام مطالعات عمیق اقلیمی و زیست‌محیطی و استفاده از مصالح پایدار و بومی باید در اولویت قرار گیرد. همچنین، تعامل سازنده با جوامع محلی، بهره‌گیری از دانش و فنون ساخت سنتی، و ادغام هنرهای بومی در طراحی داخلی و خارجی بناها به منظور تقویت هویت مکانی و ارائه تجربه‌ای اصیل به میهمانان ضروری است. توسعه زنجیره‌های تأمین محلی برای مصالح و خدمات و ایجاد فرصت‌های شغلی برای ساکنان منطقه نیز می‌تواند به پایداری اقتصادی پروژه و پذیرش اجتماعی آن کمک کند. در مجموع، پذیرش منطقه‌گرایی به عنوان یک اصل کلیدی در توسعه هتل‌های ساحلی بندرانزلی نه تنها به حفظ محیط زیست و فرهنگ محلی یاری می‌رساند، بلکه زمینه‌ساز موفقیت بلندمدت و تمایز رقابتی در صنعت گردشگری خواهد بود.

منابع

۱. اکبری، علی اکبر، بذرافکن، کاوه، تهرانی، فرهاد، و سلطانزاده، حسین. (۱۳۹۶). تبیین روش های طراحی زمینه گرای و منطقه گرای در معماری ایران (نمونه مطالعاتی: اثرهایی شاخص با دوره های زمانی متفاوت از معماری شهر تهران). مدیریت شهری، ۱۶(۳) (پیاپی ۴۸)، ۳۲۷-۳۴۲.
۲. اکبری، مهدی و مقصودی تیلکی، محمد جواد، هدایتی مرزبالی، معصومه (۱۳۹۶) طراحی مجتمع گردشگری برای گردشگران طبیعت گرد به منظور افزایش بازدید مجدد گردشگران با رویکرد زمینه گرا (مطالعه موردی حبله رود فیروز کوه)، کنفرانس بین المللی عمران، معماری و شهرسازی ایران معاصر، تهران، ۱-۱۴.
۳. بابایی الیاسی، توکلی، ضیاء الدین، محمدپور، صابر، قمبری همدانی. (۱۴۰۲). نقش مولفه‌های زیبایی شناختی منظر طبیعی پیرامون سدها در توسعه گردشگری ساحلی (مورد مطالعه: محدوده سد سفیدرود منجیل)، توسعه پایدار محیط جغرافیایی، ۵(۹)، ۱۰۷-۱۲۱.
۴. دانشمند، بهناز؛ حقیقی، محمد؛ شجاعی باغینی، گلنار (۱۴۰۰) طراحی و تبیین مدل ادامه حیات و تقویت برند هتل با رویکرد توسعه صنعت گردشگری (مورد مطالعه: هتل های منتخب ۴ و ۵ ستاره شهرمشهد)، گردشگری علم و فرهنگ، ۱۴۳-۱۶۸.
۵. ذوقی حسینی، الهه، دیبا، داراب، کامل نیا، حامد، مختاباد، مصطفی (۱۴۰۲) منطقه‌گرایی پایدار: خوانش رویکرد پایداری در متن معماری منطقه‌گرا. نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۳۸۳-۴۰۲.
۶. رشیدزاده، هومن (۱۴۰۰) مطالعه تطبیقی رویکرد زمینه گرای در معماری معاصر ایران (نمونه موردی: مرکز اسناد و کتابخانه ملی فارس)، کنفرانس ملی معماری، عمران، شهرسازی و افق های هنر اسلامی در بیانیه گام دوم انقلاب، تبریز، ۱-۱۵.
۷. زیاری، کرامت الله، رخساری، حمید (۱۳۹۸) بررسی عوامل مؤثر بر مکان گزینی هتل ها و بازتاب های فضایی آن در منطقه شهری (مورد شناسی: شهر بندرانزلی)، جغرافیا و آمایش شهری، ۱۴۵-۱۷۰.
۸. سقائی، محسن، گنخکی، عقیل، فدایی جزی، فهیمه. (۱۴۰۰) برنامه‌ریزی گردشگری ساحلی با رویکرد پایداری محیط (مطالعه موردی: شهرهای ساحلی استان بوشهر)، فصلنامه علمی برنامه ریزی منطقه ای، ۱۱(۴۳)، ۱۲۴-۱۳۹.
۹. فعالی، محمد تقی، فلاحتی، حمید (۱۴۰۰) بررسی نظام آراستگی در هتل با تأکید بر سازماندهی و مدیریت هتل بر اساس آموزه های دینی، پژوهشنامه سبک زندگی، ص ۱۳۷-۱۴۹.
۱۰. فیض آبادی، محمود (۱۳۹۵) کاربرد منطقه گرای در معماری معاصر ایران با تحلیل معماری معاصر کشورهای اسلامی در حال توسعه، سومین کنگره بین المللی افق های جدید معماری و شهرسازی، تهران، ۱-۱۳.

۱۱. قربانی پارام، افشین. (۱۴۰۲). طراحی هتل در لواسان با (رویکرد حفظ محیط زیست)، مطالعات علوم محیط زیست، (۱)۸، ۶۱۷۴-۶۱۸۲.
۱۲. قنبری نژادناصری، ندا؛ اسدی‌ملک‌جهان، فرزانه (۱۳۹۹). رعایت اصول رویکرد زمینه‌گرا در طراحی مراکز اقامتی و گردشگری، پاسخی بر چگونگی معرفی خصوصیات منطقه‌ای و جذب توریسم در استان گیلان، معماری سبز، ۲۱(۶)، ۲۵-۱۶.
۱۳. کیانی سلمی، صدیقه، شاطریان، محسن، شیخ زاده، فاطمه (۱۳۹۸) تحلیل کیفیت و تبیین مطلوبیت اقامتگاه‌های سنتی کاشان و نقش آن در رضایتمندی گردشگران شهری، جغرافیا و توسعه فضای شهری، ص ۱۶۵-۱۸۴
۱۴. محمدی، ندا، اخلاق پسند، سولماز. (۱۳۹۵). بررسی معماری زمینه‌گرا در مجموعه توریستی-تفریحی دریاچه گهر، کنفرانس بین‌المللی پژوهش در علوم و تکنولوژی، ۱۲۰۷-۱۲۱۵.
۱۵. هژریان، مینا (۱۴۰۰) تاثیر نگرش‌های زمینه‌گرای فرهنگی در طراحی مجموعه‌های بوم‌گردشگری، فصلنامه معماری سبز، ۷(۵)، ۵۵-۶۸.

16. Albughdadi, R. M. (2022). Critical Regionalism, Biophilia Design, Regenerative Design, in Experiential Hotels (Master's thesis, Arizona State University).
17. Altan, H., & Gurdalli, H. (2024). Conceptual Approaches in Contemporary Hotel Interiors in Northern Cyprus: Ornamentation and Representation. *Buildings*, 14(3), 804.
18. Amaeze, J., & Otabor, R. (2024). Potentials of Coastal tourism and Hospitality in Lagos state, Nigeria: Challenges and Prospects.
19. Cao, Z., Mustafa, M., & Mohd Isa, M. H. (2024). Traditional Regionalism or Modern Minimalism? Unveiling the Psychological Impact of Architectural Styles in Sustainable Urban Planning. *Sustainability*, 16(13), 5576.
20. Ceylan, E. N., & Özcan, G. N. (2024). Traditional and Local Data Usage in Boutique Hotels; Kerme Ottoman Konak. *Kent Akademisi*, 17(5), 1712-1737.
21. Chu, G., Yang, L., Zhang, J., Wang, T., Dong, Y., & Qian, Z. (2024). Navigating the Efficiency Landscape: A Data Envelopment Analysis of Tourist Resorts in Jiangsu Province for Optimized Socio-Economic Benefits. *Sustainability*, 16(4), 1653.
22. Hosseini, E. Z., Hashemi, M., & Hajikazemi, S. (2023). Sustainable Regionalism in Architecture: A Framework of Principles and Components. *Prometheus*, 6, 38-43.
23. Jon-Nwakalo, C. C. (2018). Discourse on contextualism in architecture and design: The French hotels and the African paradigm. *Discourse*, 8(12), 8-22.
24. Kalsum, E., Caesariadi, T. W., Purnomo, Y., Gapor, S. A., & Rahman, H. F. A. (2024). REGIONALISM IN ARCHITECTURE: A STUDY OF LOCAL PERCEPTIONS ON PUBLIC STATE BUILDINGS IN WEST KALIMANTAN PROVINCE, INDONESIA. *PLANNING MALAYSIA*, 22.
25. Larysa, B., Tetiana, H., Volodymyr, K., & Oleksandra, M. (2024, January). TYPICAL DESIGN IN HOTEL ARCHITECTURE IN UKRAINE. In The 3rd International scientific and practical conference "Technologies in education in schools and universities"(January 23-26, 2024) Athens, Greece. International Science Group. 2024. 363 p. (p. 15).
26. Primadewi, S. P. N., Sueca, N. P., Dwijendra, N. K. A., & Siwalatri, N. K. A. (2021). Emerging Architect's Design Method in Designing Tourist Accommodation Case

- Study: Tourist Accommodation in Ubud, Bali. *Civil Engineering and Architecture*, 9(2), 271-280
27. Thake, C. (2024). Modern Regionalism in the Mediterranean—Hans Munk Hansen’s Melieha Holiday Centre, Malta (1977–79). *African and Mediterranean Journal of Architecture and Urbanism*.

The importance of regionalism in the development of Bandar Anzali beach hotels

Bahador Sigarchi Soumeh Sarai¹, Hamzeh Gholamalizadeh², Mojtaba Pourahmadi³

1 Master's student in Architectural Engineering, Faculty of Architecture and Art, University of Guilan, Rasht, Iran

2 Assistant Professor, Department of Architecture, Faculty of Architecture and Art, University of Guilan, Rasht, Iran

3 Assistant Professor, Department of Architecture, Faculty of Architecture and Art, University of Guilan, Rasht, Iran

Abstract

This research has investigated and explained the vital role of regionalism in the design, construction and operation of hotels located in coastal areas of Bandar Anzali. The main objective of this research is to identify the various dimensions of the impact of regionalism on environmental, social and economic sustainability, improve the quality of guest experience and strengthen place identity in coastal hotel projects. The present study has collected and analyzed the required information using library methods and a systematic review of the existing scientific literature in related fields including regional architecture, sustainable development, coastal tourism and hotel studies. The results of this review show that regionalism is of fundamental importance in the development of coastal hotels in Bandar Anzali. This approach, by emphasizing the intelligent use of local materials and construction techniques that are resistant to specific coastal climatic conditions (such as humidity, salt, and sunlight), and climate-appropriate design, helps reduce energy consumption, increase the lifespan of the building, and preserve sensitive coastal ecosystems, and promotes environmental sustainability. In addition, regionalism, inspired by traditional architectural patterns, local culture, and arts, creates authentic, distinctive, and identity-rich spaces that enrich the guest experience and strengthen their sense of belonging to the place. This leads to the hotel's differentiation in a competitive market and increased guest satisfaction. Also, the use of local resources and labor helps to strengthen the regional economy. Finally, it is concluded that regionalism is a strategic necessity not only for sustainability and functional adaptation, but also for creating cultural and economic added value and ensuring the responsible and successful development of hotels in the coastal areas of Bandar Anzali.

Keywords: Regionalism, coastal hotels, sustainable development, regional architecture, coastal tourism, spatial identity, indigenous materials, Bandar Anzali.
